

INTERAKTIV TEATER: NÄR PUBLIKEN ÄR MED OCH SKAPAR

EN TIDNING FÖR RIKSTEATERNS MEDLEMMAR # 2 2015

Scenen

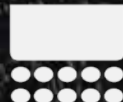
DIN NYA
MEDLEMS-
TIDNING!

DEMOKRATI + KULTUR
= SANT FÖR NYA MINISTERN

ALICE I KULTURLANDET

CARL-EINAR HÄCKNER + SOMMARENS BÄSTA SCENTIPS

RIKSTEATERN

Riksteaterns bästa tid är nu!

LÄGET HAR ALDRIG varit bättre för en smart, medlemsägd scenkonstorganisation än i just detta nu. Efter att under våren ha träffat föreningar, arrangörer och medlemmar är jag ännu mer stärkt i min övertygelse om att Riksteatern är en smart folkrörelse. Riksteatern är en smart folkrörelse för att den bygger på ett ständigt medskapande och för att den når så många. Riksteatern är en smart folkrörelse för att den bygger på engagemang och är i ständig dialog med en massa smarta människor. Riksteatern är en smart folkrörelse för att den ständigt utmanar bilden av vad en folkrörelse är, där scenkonsten är det som både driver, förenar och utmanar.

Jag tror att framgångsreceptet handlar om att ständigt vara i rörelse, att ständigt påverkas av möten, människor och händelser i omvärlden. Därför är det viktigt att Riksteatern fortsätter att bjuda in fler medmänniskor, fler konstnärer, fler medskapande till vår rörelse. Att fler som lever i Sverige får fäste i Riksteatern skapar mer av det vi redan har. Men på helt nya sätt.

I DETTA NUMMER kan du läsa om scenkonstkollektivet Nyxx och varför interaktionsteater är så hett just nu. Du kan läsa om livet på turné som skådespelare och tekniker och lilla föreningen Spektrum som fyller Stora Teatern i Göteborg med sina internationella samarbeten eller om Riksteatern i Krokoms kommun som precis har startat sin verksamhet.

Och snart är det kongress. Den 8–10 maj

samlas runt 400 medlemmar i Göteborg för att planera för scenkonstens framtid inom Riksteatern. Vi är särskilt glada över att kulturministern Alice Bah Kuhnke är på plats och inviger. Hon tycker att demokrati och kultur hör ihop där Riksteatern är en viktig kanal för regeringens politik. Det tycker jag också! Vad tycker du? Hör också gärna av dig och berätta vad du tycker om tidningen eller vad du vill läsa om nästa gång. mejla scenen@riksteatern.se

Välkommen till Scenen!

**MAGNUS ASPEGREN,
VD RIKSTEATERN**

SAMIR SOUDAH

MAGNUS TIPS FÖR SOMMAREN

PONTUS HÖÖK

BROLLE

Brolle Rock'n'Roll on Tour är tillbaka. Efter tidigare succéer nu förstärkt med The Boppers och Nanne Grönvall. Folkparkerna lever!

MATHIAS CLASON

OPERASOMMAR

För dig som inte ser opera så ofta vill jag rekommendera Vadstena Akademien, Läckö slott och Opera på skäret. Häftiga miljöer i ett underbart Sverige.

VILDHUSSEN I DÖDA FALLET

Upplev bygden som ramar in tv-serien *Jordskott* med ett besök live. Se spelet om *Vildhussen i Döda fallet*, ett samarbete mellan teater Västernorrland, Estrad norr m fl. Spelas 27/6–18/7, i Döda fallets vridläktare. Ett måste!

RIKSTEATERN

Scenen Produktion: Spoon Redaktör: Helena Kämpfe Fredén Art Director: Erik Westin Projektledare: Marie Blomgren Omslagsfoto: Emil Nordin Tryck: Kroonpress Ansvarig utgivare: Magnus Aspegren Redaktionsråd: Bengt Andersson, Fredrik Sjöberg, Peter Köhler, Aina Florin, Joakim Rindå, Gustav Tegby och Eva Erlingsson. Idéer och input har också kommit från workshop och referensgrupper. Scenen skickas hem till Riksteaterns 40 000 medlemmar. Har du idéer om vad Scenen kan handla om nästa gång? Synpunkter på innehållet? Hör av dig till scenen@riksteatern.se, Riksteatern, 145 83 Norsborg, telefon 08-531 99 100, www.riksteatern.se

22

30

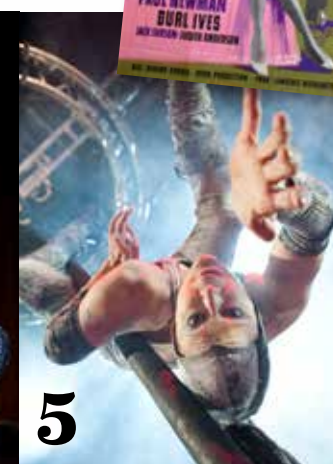
26

14

5

20

8

5 INGÅNG. Vandringssteater, nytt på scen, 3 x Mats Ek.

8 Därför är interaktionsteater hetast nu.

14 Äntligen teater igen i Hissmofors.

17 KLASSIKERN. *Katt på hett plåttak*.

18 BILDEN. Cullbergbaletten repeterar.

20 Spektrum satsar på scenkonst över landgränserna.

22 INTERVJU. Alice Bah Kuhnke om kultur som demokratisk rättighet.

26 Carl-Einar Häckner och en flygel på sommarturné.

28 I KULISSEN. Belysningsmästare Jenny Larsson har ljus i blicken.

30 Följ med Frida på turné.

31 KLIMATSMART KONST. *Run for Your Life* springer för förändring.

32 Missa inte guldkornen på scenerna i sommar.

34 UTGÅNG. Riksteaterkongress.

36 Riksteaterturnéer i höst.

Förgyll din teaterupplevelse med en hotellnatt. **Hos oss får du 20% rabatt på helger.**

RIKSTEATERN
SCEN I STOCKHOLM

SÖDRA
TEATERN

“Trollkarlen svävar som en lindansare över scenen. Balanserar, vågar ta risker, och belönas med största möjliga kärlek.” GP

TROLLERI, MONOLOGER, HUMOR & INFALL
26 NOV-30 DEC

**CARL-EINAR
HÄCKNER**

INGÅNG | NYTT OM SCENKONST

MATS BÄCKER

REPRIS FÖR PUBLIKSUCCÉ

Cirkus Cirkör fyller 20 år 2015. Det firar Södra Teatern genom att återigen presentera megasuccén *Wear it like a crown*, som denna gång dessutom kommer att kunna slå rekord och bli Södra Teaterns mest spelade föreställning någonsin.

Totalt blir det 20 nya föreställningar

av *Wear it like a crown* på Södra Teatern, och gästspelet pågår från 2–27 september 2015. Över 30 000 personer har redan sett föreställningen på Södra Teatern och totalt har den spelats 420 gånger för 177 000 personer i Europa, USA och Sydamerika sedan premiären i april 2010. ☑

TROTSIG DANS FÖR SMÅ

Vem är det som bestämmer egentligen, liten eller stor? När Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm för första gången sätter upp en dansföreställning för barn snålas det inte på känslorna. *Vem bestämmer?*, baserad på Stina Wirséns barnbok, tar stora som små med på en resa fylld av kärlek, ilska, tårar, trots och mys. Föreställningen har premiär 8 maj och spelas till slutet av maj. ☑

TYCK TILL OM SCENEN! Vi vill veta vad du tycker om medlemstidningen. Välkommen med tips, kritik, beröm och frågor. Mejla till redaktionen på scenen@riksteatern.se

HALLÅ DÄR...

... Dasha Nikiforova, sistaårsstudent på Teaterhögskolan i Luleå, som medverkar i Riksteaterns *Ingen fattar utom vi* på Scenkonstbiennalen.

Hur känns det att delta i Scenkonstbiennalen?

– Jätteroligt och det är en stor ära. Jag har deltagit som besökare i biennalen vid två tillfällen förut, nu ska jag framförallt jobba. Men också försöka se andra föreställningar.

Vad innebär det att få vara med?

– Det är ett bra sätt att visa Riksteaterns viktiga roll inom scenkonsten. Det är också en stor möjlighet för mig att visa min bredd som skådespelare och vad jag kan, eftersom jag snart tar examen och ska ut i arbetslivet.

Vad handlar pjäsen om?

– Den handlar mycket om vänskap, då tre tjejer börjar hänga med varandra på en lastkaj där de hittar på olagliga hyss på skoj. Det blir deras sätt att hitta gemenskap för att stå ut med sin vardag.

Hur har det gått för den?

– Väldigt bra, den har spelats över 100 föreställningar runt om i landet för främst mellanstadiet. Vi har fått positiv feedback, vilket är viktigt eftersom man vill att det ska vara en positiv upplevelse för ungdomarna. Vi hoppas att de ska kunna relatera till tjejerna och deras problem.

Vad ser du mest fram emot?

– Förutom *Ingen fattar utom vi* så kommer jag att spela i min examensproduktion *Ingenting ger en sån känsla av oändlighet som dumheten*. Så jag har två pjäser att tänka på. Det blir en utmaning och samtidigt en häftig erfarenhet.

EMIRA RAMIC

OM SCENKONSTBIENNALEN

Scenkonstbiennalen är en årlig festival och ett nätverksforum för scenkonstutövare.

Den 26–31 maj 2015 arrangeras biennalen i Malmö, där föreställningar, seminarier, workshopar och gästspel kommer att ta plats. Med över 200 punkter på schemat är årets program det mest omfattande sedan biennalen startade 1993. Teaterunionen arrangerar eventet i samarbete med värdarna Malmö Opera, Malmö Stadsteater och Skåne Dansteater. Varje år väljs dessutom föreställningar från Sveriges olika teatrar. Av 328 anmälda föreställningar har 18 stycken valts ut till årets biennal. Två av dessa representerar Riksteatern. Det är barnföreställningen *Ingen fattar utom vi* samt den internationellt hyllade baletten *Plateau Effect*, framförd av Cullbergbaletten. Riksteatersamarbetet *Sylvi* deltar dessutom som internationellt utvalt gästspel. ☑

ELISABET SVERLANDER

Jimmy Meurling
och Py Huss Wallin.

MAGNUS SWARD

VANDRA MED I DERAS PJÄS

Ett stort, tomt kontorshus i Sickla i Stockholm kommer i höst att fyllas av skådespelare och en nyfiken publik. Det är Py Huss Wallin och Jimmy Meurling som har tagit initiativet till *Satans demokrati*, en vandringsföreställning som låter publiken spela en alldeles egen roll.

– Poängen med en vandringsföreställning är att man som betraktare ska kunna hitta sin egen historia. Man kan följa vilken karaktär man vill, lämna skeendet en stund och återuppta berättandet när man själv vill. Kanske vill någon gå in i en karaktärs privata sovrum? Vi erbjuder en större värld där publiken själv ska få vara med och påverka berättandet, säger Py Huss Wallin.

Att skapa en vandringsföreställning innebär att skapa ett allkonstverk där allt – ljud, rekvisita, ljus, improvisation – har betydelse för berättelsen.

LÄS
MER OM
INTERAKTIV
TEATER PÅ
SIDAN 8.

Betraktaren väljer själv när hen vill gå ut och in i fiktionen. *Satans demokrati* är inspirerad av interaktionspjäsen *Sleep no more* av teatergruppen Punch-drunk, som gjorde succé i New York under 2011. Denna typ av

platsbunden interaktionsteater har hittills inte varit så vanlig i Sverige, säger Py Huss Wallin.

– Det här börjar bli stort i Europa, och Sverige har verkligen inspirerats. För mig är det ett sätt att skapa en större konstnärlig upplevelse. Publiken blir omsluten av en ny värld och ges möjlighet att vara aktiv. Jag tror också det är ett bra sätt att nå en bredare publik.

Premiär är det den 13 november och tanken är att föreställningen ska ges fem gånger i veckan året ut. En föreställning tar 3–4 timmar och uppåt 300 åskådare får uppleva *Satans demokrati* på 3 500 kvadratmeter. ☺

"Vi ska vara ett nav för scenkonst i hela länet och erbjuda ett brett utbud till alla invånare."

Per-Ola Nilsson, ny verksamhetschef för Smålands Musik & Teater, som är länsteater i Jönköpings län, berättar att de nu vill jobba med ett tätt samarbete mellan konstformerna teater, musik och dans.

36%

av Riksteaterns nationella scenkonstproduktion var riktad till barn och unga under 2014.

LIV STRÖMQUIST

Kunskapens frukt på scenen

Under 2014 blev det braksuccé för Liv Strömquist *tänker på dig* på Elverkets scen i Stockholm.

Föreställningen baserades på Liv Strömquists seriealbum, och nu är det dags igen. Denna gång ska det hyllade seriealbumet *Kunskapens frukt* bli dramatik på Borås Stadsteater, med premiär den 25 september. Föreställningen går sedan vidare och gästspelar på Backa Teater i Göteborg. För regi står Mattias Brunn.

Liv Strömquist belönades 2015 med DN:s Kulturpris för seriealbumet som handlar om det som brukar kallas för "det kvinnliga könsorganet". ☺

1495

Så många personer deltog under 2014 i Riksteaterns kursutbud.

MATS EK X 3

I maj kan danspubliken i Stockholm njuta av tre olika koreografier av Mats Ek under en och samma kväll. I *Pas de Danse* låter Mats Ek, en av våra största koreografer genom tiderna, kompaniet Norrdans förena kantiga gester med musiken och skapar ett helt eget universum på en dansbana. *Pas de Danse* visas 20–21 maj på Dansens Hus. ☺

Tjugoårsjubilerande danskompaniet Norrdans ska tolka 3 x Mats Ek på Dansens Hus i Stockholm.

CARL THORBERG

INTER- AGERA MERA

Läskigt eller bara underbart? Åsikterna om interaktiv teater, där publiken bjuds in att delta i föreställningen, går vitt isär. Nu inleder Riksteatern ett samarbete med Nyxxx, som gör verk där publikinteraktion står i centrum.

TEXT: CAROLINE ENGVALL FOTO: MAGNUS LIAM KARLSSON

Se dig omkring i scenrummet. Titta på den som sträcker upp handen. Gå fram till den som sträcker upp handen. Säg: "ta min hand".

Så kan det låta i hörlurarna som publiken har fått ta på sig när de kommer in i teatertrummet i någon av Nyxxx föreställningar. Teaterföreställningar byggda på interaktivitet mellan skådespelare och publik har under de senaste åren blivit en växande trend inom svensk scenkonst. Tanken är att utforska vad som händer när man upphäver gränsen mellan scen och salong.

Fenomenet är inte nytt, men intresset har gått i vågor. Redan i det tidiga 1910-talets Wien följde regissören Jacob L. Moreno barns lek och skapade konstnärliga och terapeutiska rollekar. På 1920- och 1930-talen var Bertolt Brecht och Helene Weigel frontgestalter med diskussionen som ett viktigt element efter att publiken hade sett en pjäs.

På 1960-talet kom aktionsteatern och dold teater,

när publiken inte visste att de bevittnade en teaterhändelse eftersom allt skedde till exempel på gatan eller på en buss. På 1970-talet slog improvisationsteatern igenom. I dag är det vanligt att konstnärer från både bildkonst, dans, musik och teater gör åtminstone något verk med interaktiva inslag. Några svenska scenkonstgrupper med publikinteraktion i centrum är Nyxxx, Bombina Bombast, Barnens Underjordiska Scen, Skogen och Privatteatern.

TECKNEN PÅ ATT interaktiv teater blir allt vanligare är många. Mellanstadieelever har, tillsammans med performancekompaniet Poste Restante, under våren spelat den interaktiva föreställningen *Apokalypsen* på Backa teater i Göteborg. Under 2015 får Malmö besök av Sisters Academy, en temporär internatskola för alternativ kunskapsproduktion – och i höst startar Stockholms Dramatiska Högskola kursen Deltagande berättande.

Intresset hos såväl lärare som sökande elever

>>>

Ebba Petré och Gabriel Widing är två av sex medlemmar i scenkonstkollektivet Nyxxx, som samarbetar med Riksteatern.

Vad är fiktion och vad är verklighet? Interaktiv teater suddar ut gränserna.

>>> har varit stort, berättar kursens lärare Josephine Rydberg Lidén.
– Tiden var helt enkelt mogen för den här kursen. Många kreatörer letar just nu efter bryggor mellan film eller teater och spel. Att fokusera på deltagandet; att berätta med och inte bara för, skapar just en sådan brygga.
Men varför är interaktivitet så hett just nu? Sociala mediers framfart kan spela en roll. I dag har vi har allt större möjligheter att uttrycka oss och interagera på och genom nätet. Och vill fortsätta att göra det ända in i teatersalongen.
– Jag tror att en stor del av publiken alltid haft en önskan att ha betydelse i en berättelse, och att det har återupptäckts tack vare sociala medier. Det är viktigt att uppleva att känna att man agerar själv, säger Josephine Rydberg Lidén.

"PUBLIKEN DELAR OFTA SINA REAKTIONER MED VARANDRA, DE VILL BERÄTTA OM SIN RESA GENOM VERKET."

Kursansvarige Christopher Sandberg håller med.
– Att vara medskapande och själv delta i en berättelse är viktigt i en samtid där många känner sig marginaliserade.

EBBA PETRÉN ÄR medlem i scenkonstkollektivet Nyxxx, som Riksteatern inledde ett samarbete med förra året. De situationer som Nyxxx just nu tar fram med hjälp av en filosof, en psykolog, en gyminstruktör och testgrupper av unga i Gävleborg, liknar mer träningspass eller workshopar än scener ur en teaterföreställning.
– Vi inspireras av aktiviteter som folk redan gör tillsammans, till exempel tränar eller går en kurs. Människor är ju egentligen vana vid att skriva, samtala, röra sig och skapa. Vi saknar ett rum där vi kan vara tillsammans för den konstnärliga upplevelsens skull, säger Gabriel Widing, konstnär i Nyxxx.

Tidigare har de skapat föreställningar för såväl elever i mellan- och högstadiet som för vuxna. När de jobbade med föreställningen *Drömdykarna*, där mellanstadiepubliken fick ta på sig vita labbrockar och vara en del av en forskningsprocess, sa många i publiken att det var spännande att de inte bara

fick titta på teater utan också att vara med. När kollektivet jobbade med *Din inre röst* för högstadiet publik följde publiken en röst i hörlurar, olika för var och en. Rösten sändes genom radiosignaler på flera frekvenser inne i klassrummet och pjäsen ville skapa en känsla av att bli främmande för det som egentligen är vardag.

EBBA PETRÉN BERÄTTAR att en vanlig publikreaktion är förvåning över hur lätt det var att vara med.
– Publiken delar ofta sina reaktioner med varandra – de vill berätta om sin resa genom verket. Ibland upplever deltagarna att de har lärt känna varandra under verket, så att de måste säga hejdå till varandra innan de lämnar foajén, säger Ebba Petré.

Men interaktiv teater är inte riskfritt.
– Det händer något när publikens kropp lämnar salongens mörker och sätts i ljuset. Den blir synlig och därför mer sårbar. Om en publik eller aktör inte vet vilka regler som gäller kan det uppstå en utsatt situation, säger Ebba Petré.
För den som har ett tydligt budskap eller politiskt laddat innehåll att kommunicera till publiken kan det alltså finnas en risk med att använda interaktiva former. När publiken förväntas delta, förlorar konstnären makten över berättelsen. För regissör och producent innebär teaterformen alltså att ta fram en arbetsmetod som inte alltid följer institutionernas produktionsplaner.

– Vi kan inte börja med ett manus, utan vi måste i stället utforma och testa olika aktiviteter, säger Ebba Petré.

Det som ligger i "centrum" av verken är ofta en sorts interaktionsmodell eller spelmekanik, snarare än en stark berättelse. Interaktiviteten tvingar teatergruppen att lyssna till publiken, eftersom det är de som kommer att "göra" verket. Ebba Petré berättar att Nyxxx måste vara tydliga i sin process för att den ska kunna fungera i större sammanhang.
– Vi arbetar tidigt med testgrupper som får prova på enkla prototyper av de scener vi vill göra.

Man kan lugnt säga att interaktiv scenkonst är en svår form och ställer höga krav, både vad gäller det konstnärliga uttrycket och ansvaret för publiken.

– Den som ska syssla med sådan här form av teater måste både vara omsorgsfull och förberedd – och samtidigt beredd att släppa på kontrollen. Det är en svår men rolig balansgång, säger Anna Lundberg.

Hon är forskare vid Linköpings universitet och

Anna Lundberg

INTERAKTIV TEATER – DÅ OCH NU

➤ **Communityteater** är teater som är integrerad i en viss grupps sociala liv. Denna praktik kom att politiseras och systematiseras av bland andra Augusto Boal, som använde teatern som täckmantel för att göra aktivistworkshopar i bland annat Latinamerika från 60-talet och framåt.

➤ **Fluxusrörelsens** blandning mellan olika discipliner ledde till många verk med inslag av publikkontakt. Ett av de mest kända är Yoko Onos *Cut Piece* (1964) där hon satte sig på scenen i sina bästa kläder, gav publiken en sax och en enda instruktion: "Cut!".

➤ **Performancebegreppet** är en historia för sig, men få har undgått Marina Abramovic som representant för en gränsöverskridande kroppslighet i aktiv relation till publiken. I *Rhythm 0* (1974) gjorde Abramovic en berömd variation av dynamiken i *Cut Piece* genom att placera ut 74 olika objekt, bland annat en laddad pistol, och sa att publiken fick använda objekten som de ville mot henne.

➤ **Happening**, så som det kom att användas av Alan Kaprow utifrån hans rötter i 1950-talets konkreta konströrelse, används för att ringa in framträdanden av social och offentlig karaktär. Arvtagare till happeningtraditionen är till exempel flashmobs och konstnärligt conceptualiserade fester, som ju båda har starka interaktiva drag. Happeningpraktikerna har haft stor betydelse för utvecklingen av postmodern dans. Ann Halprin's *Planetary Dance* (1987), där publiken fick röra sig i föreställningen enligt ett reglerat system, är ett exempel på det.

➤ **Immersive Theatre** är ett begrepp myntat av Josephine Machon. Begreppet används för att beskriva möten mellan

CARMEN ROMERO

teater och installationskonst från 1980-talet och framåt. Här fyller teknik och kringlutande scenografiska världar ofta en viktig roll. Machon sorterar bland annat följande grupper utövare under denna kategori: Louise Ann Wilson, Lundahl & Seidl, Artangel, Punchdrunk, Back to Back Theatre, Coney, Nimble Fish, WildWorks, Adrian Howell och dreamthinkspeak.

➤ **Human Specific Art** är ett begrepp som scenkonstnätverket InTouch använder för att beskriva interaktiv scenkonst där "intim och personlig" kontakt med publiken står i centrum. Nätverket är ett ursprungligen danskt initiativ med sameuropeiska ambitioner. De samlar hitills grupper som Cantabile2, Triage Art Collective och Meet Mimosa. Danmarks starkaste röst inom fältet är förmodligen SIGNA, som arbetar med långvariga rollspel och konstruktion av hela världar som publiken får träda in i.

Källa: Tova Gerge, dramaturg.

Meet Mimosa är en del av scenkonstnätverket *InTouch*, där personlig kontakt med publiken är central.

MARCO ANELLI

Marina Abramovics *512 Hours*, Serpentine Gallery, London, 2014.

var för tre år sedan med och utvecklade pjäsen *Vad ska vi göra?* Innan repetitionsprocessen hade regissör och dramaturg samtal, workshopar och möten med forskare vid Linköpings universitet – plus en månads lång research i klassrum. Under projektets gång slogs Anna Lundberg av att scenen som plats är extremt laddad för den som inte är van vid att vistas där.

– Det kan vara överväldigande och fantastiskt och det kan vara väldigt skrämmande. En del barn blir euforiska, andra vill absolut inte delta. Den starka laddningen är magisk, säger Anna Lundberg.

Men varför vill man egentligen upphäva gränserna mellan scen och salong? Den ryske lingvisten Viktor Sklovskij skrev på tidigt 1900-tal om konstens uppgift att bryta vaneseende, det som Brecht byggde vidare på och kallade Verfremdungseffekt.

– Vi är vana vid en hyfsat strikt uppdelning mellan scen och salong. När barnpubliken bjuds in att delta, lägga sig i, ta plats, prata, då bryts det här vaneseendet. Den fysiska närvaron av nya kroppar i de sceniska händelserna för med sig en laddning som är omfattande och som bryter vårt vaneseende, säger Anna Lundberg.

Hon berättar om pjäsen *Revolution*, en pjäs med interaktiva moment på Ung scen/öst. I den finns en scen där några av skådespelarna kommer nära publiken, pratar med dem om hår, diskuterar olika frisyrer, frågar om barnen har klippt sig, kanske varit hos frissan på sistone och hur det var. Allt skedde till toner av en gungig reggae-låt.

– Interaktionen mellan skådespelare och publik var elektrisk och fnissig när den sceniska distansen byttes till närhet. En del barn pratade jättemycket, >>>

>>> andra gömde sig skrattande bakom en kompis, en del såg ut att nästan smälla av på grund av anspänningen, andra satt alldeles stilla och tog mötet med ro. De gick in i gränslandet mellan fiktion och verklighet och blev sedda på ett nytt och oväntat sätt. Det var underbart, självlysande, säger Anna Lundberg.

Hennes forskning visar att det är viktigt att ge publiken en rimlig chans att förstå vad som pågår, speciellt om publiken är barn.

– Har publiken en känsla av sammanhang, att den är orienterad, blir det lättare för dem att våga ta ett steg, testa och agera. Trygghet är förstås viktigt för alla inblandade, säger Anna Lundberg.

FÖR ARRANGÖRERNA finns det alltså flera utmaningar med att spela interaktiv teater. Det viktigaste är hur man kan skapa ett rum som publiken kan känna sig bekväm i. Ibland inbjuder man till samtal, såväl under som efter en föreställning. Läraren Josephine Rydberg Lidén undervisar om hur viktigt det är att ta hand om sina deltagare, ta respons på allvar och svara på tilltal.

– Man måste vara flexibel och lära känna sin publik. Nya deltagare behöver en trygg miljö och att tydligt få veta vad som förväntas av dem. Erfarna deltagare letar ofta efter en större utmaning.

Formen ställer alltså höga krav på medarbetarna. Den är tidskrävande och behöver ständig diskussion och utvärdering. Skådespelarna får också arbeta på delvis andra premisser än i en vanlig pjäs.

– De möter en publik som kan säga, göra eller vara på många olika sätt. Det är en knepig situation som kräver närvaro och intresse av att möta okända saker, säger Anna Lundberg.

IMPROVISATION ÄR EN viktig del när teaterformen är oförutsägbär och öppen. Det gör att skådespelarna måste ha sin organisation och sin regissör i ryggen under stora delar av spelperioden.

– De måste kunna bolla nya händelser och upplevelser och de måste känna sig fria och trygga i att hantera och agera på dessa händelser. Då kan det bli underbart och roligt. Därmed behöver de både mandat och stöd från sin arbetsgivare, inte minst i form av samtal kring ett arbete som tar känslor i anspråk, säger Anna Lundberg.

Ett annat krav på det konstnärliga teamet bakom föreställningen är, enligt Anna Lundberg, att det finns en uppriktig nyfikenhet på vad publiken har att komma med. Medlemmarna i gruppen måste vara genuint intresserade av att möta publiken på riktigt, anstränga sig för att försöka att ta reda på vad den andra menar och vilka skäl som finns bakom ett agerande. Det är tids- och arbetskrävande – och därför är teaterformens framtid beroende av vilka ekonomiska resurser teatern har.

– För dem som gillar det oförutsägbara och experiment kommer den här formen att fortsätta locka med sina utmaningar, risker, oförutsägbarhet och sin oerhörda laddning, säger Anna Lundberg. ●

”DET HÄNDER NÅGOT NÄR PUBLIKENS KROPP LÄMNAR SALONGENS MÖRKER OCH SÄTTS I LJUSET. DEN BLIR SYNLIG OCH DÄRFÖR MER SÅRBAR.”

Hörlurar spelade en viktig roll i Nyxxx-produktionen *Din inre röst*. Varje person i publiken fick egna instruktioner i sina lurar.

VI FRÅGAR FYRA

Skulle du vilja vara med i en interaktiv teaterföreställning?

CAMILLA LEBERT HIRVI, 51 år, livsdesigner och affärscoach, Nynäshamn.

– Jag går på teater en gång per år eller vartannat år, sist såg jag *Spamalot*. Jag har provat interaktiv teater i företagsvärlden där skådespelarna fryste mitt i ett kritiskt ögonblick i en

säljprocess och publiken fick ropa olika alternativa fortsättningar. När man valde en blev det tydligt vilken konsekvens det valet gav. Mycket intressant! Jag skulle gärna också gå på en interaktiv teater för nöjes skull eftersom det är roligare att vara aktiv. Det skapar en större insikt om budskapet.

PETER STREIJFFERT, 51 år, kock och författare, Stockholm.

– Jag går ganska sällan på teater, senast såg jag min dotters examensföreställning. Jag är inte speciellt sugen på att delta i en interaktiv teater. Det är väl som med opera. Är det bra är det jättebra, om inte är det superdåligt.

ULLA THORSLUND, 44 år, legitimerad psykolog, Uppsala.

– Interaktiv teater låter som en spännande och utmanande upplevelse. Personligen skulle jag tycka det var roligt men jag förstår också att det finns de som tycker att det är skrämmande. Interaktiv teater påminner mig om rollspel som jag brukar göra med mina klienter för att träna sociala färdigheter. Ungdomar skulle kunna få träna på grupptryck och hur man ska hantera mobbning i en interaktiv teater. Jag får massor av idéer och tycker det låter oerhört spännande.

CARINA BERNEHJÄLT, 57 år, bröllopssamordnare, Trosa.

– När jag ser en föreställning vill jag enbart njuta av scenografi, skådespelare och deras förmåga att förmedla känsla. Interaktiv teater är ett aktivt val och en helt annan typ av

händelse för mig, typ att gå på en cirkelkurs. Jag vill kunna koppla av på teatern.

SJU TIPS FRÅN KONSULENT EVA ERLINGSSON:

Så startar du en teaterförening

1. Bjud in representanter från en annan Riksteaterförening och be dem berätta om sitt arbete.
2. Hitta gärna styrelsemedlemmar med olika kompetenser.
3. Fördela ansvaret på flera (utöka gärna styrelsen).
4. Sök samarbetspartner och samverka med andra aktörer som exempelvis bildningsförbund, Folkets Hus, byalag.
5. Prata med kommunen om olika typer av stödpengar och bidrag.
6. Använd länets Riksteaterkonsulent som stöd och bollplank samt för uppföljning.
7. Riksteatern nationellt har också mycket information och stödmaterial.

SNART PREMIÄR I HISSMOFORS

Riksteatern i Krokoms kommun har ingen fast scen, än så länge bara en handfull medlemmar och är helt nystartad. Men intresset är stort och här finns ett stycke teaterhistoria att bygga vidare på. Första föreställningen ges i Allan Edwalls hemby Hissmofors.

TEXT: JANNA THALÉN FOTO: ROBERT HENRIKSSON

När Rickard Österlind tog över som ordförande för Folkets Hus i Hissmofors i Jämtland för ett par år sedan bestämde han sig för att arrangera en teaterkväll trots att han var tveksam till "dom där kulturmupparna". Att han själv skulle gripas av föreställningen hade han inte väntat sig.

– Jag bara stod och gapade, förtrollad. Efter det är jag helt såld på teater, säger han.

Gunnar Rindå från Vaplan, som också ligger i Krokoms kommun, är pensionär med tid och kraft att engagera sig för kulturen i kommunen. På ett lokalt samverkansmöte för nästan ett år sedan kände han att det inte fanns någon återvändo.

– Tillsammans med Rickard som ursprungligen kläckt idén beslöt vi oss för att starta en Riksteaterförening, berättar han.

Strax före jul i fjol träffade de representanter från Riksteatern i Jämtland/Härjedalen och den 4 mars hölls ett konstituerande

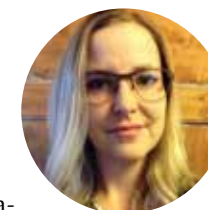
styrelsemöte för den nya föreningen. Då hade också Lars Nilsson från ABF klivit in som medlem i styrelsen tillsammans med Marie Haglund från Krokoms kommun. Att namnet blev just Riksteatern i Krokoms kommun är ingen slump.

– Vi har ambitionen att vara mobila och bussa in folk till föreställningar runt om i kommunen, inte bara vara en lokal angelägenhet för centralorten Krokoms, säger Rickard.

Första föreställningen, *Du stackars barn* med Jämtlands Kulturkompani, ges den 25 april på föreningens årsmöte. Scenen är Folkets Hus i Hissmofors, en byggnad med anor från 1923 där hemmasonen Allan Edwall ofta uppträdde.

Än så länge har föreningen inga medlemmar utöver styrelsen, men:

– När du betalar in dig till föreställningen ingår medlemskap i föreningen för alla som vill. Med en publik på 80 personer blir vi plötsligt en stor teaterförening, säger Gunnar med ett skratt.

Marie Haglund

Allan Edvall
uppträdde ofta
i Folkets Hus i
Hissmofors.

>>> Marie Haglund är sekreterare i föreningen och dessutom ordförande i Riksteatern Jämtland/Härjedalen. Hon ser fram emot att kunna sprida scenkonst till fler orter i kommunen.

– Det har ju funnits ett kulturliv här tack vare Folkets Hus, men tack vare Riksteatern får vi muskler att skapa scenupplevelser även på andra orter i kommunen, säger hon.

I höst har föreningen bokat *Aniara* med Helge Skoog och hoppas på ett fullt Folkets Hus, i övrigt försöker man hålla ambitionen på en rimlig nivå. Målsättningen

är minst en föreställning på en mindre ort ”riktigt jobbigt långt bort” som Rickard uttrycker det.

Föreningen har startat en Facebooksida som har gillats av folk över hela landet. För att locka en yngre publik har man också funderat på att nyttja den digitala tekniken på andra sätt.

– Ungdomarna kan ta med surfplattorna till föreställningen och berätta i realtid om sin upplevelse via sociala medier, berättar Lars Nilsson.

Allan Edvall ler nog i sin himmel nu när teater åter spelas i Hissmofors. ☺

VI FRÅGAR FYRA
Vad tycker
du om att en ny
teaterförening
har bildats?

ÅSA BORNSTRÖM-HÖGSTRÖM, Kaxås

– Det är otroligt positivt. Nu har vi chans att få föreställningar

till landsbygden och behöver inte åka in till stan. När jag bodde i Norrköping hade jag teaterabonnemang och gick på teater jämt och ständigt.

Drömföreställning?

– Tänk att få se Stig Östmans enmansföreställning *Man tål ju inte vad som helst*, det vore fantastiskt.

LENNART NILSSON, Krokoms

– Jag tycker det är bra för det handlar om så mycket mer än

att bara bli road. Kulturen är en viktig motor för kommunens utveckling i stort. I mer stadsnära kommuner jobbar man intensivt med samhällsutveckling och där har ofta kulturen en bärande roll.

Kommer du ta del av kommande föreställningar?

– Ja, absolut!

CARINA GRAHN, Krokoms

– Det är väldigt bra och jag tror att vi kommer att ha stort utbyte

av riksteaterföreningen. Får kulturen ta plats trivs man, det blir lättare att få folk att flytta hit och bo här. Kultur skapar gemenskap.

Vad vill du se på scen?

– Gärna något som har med glädje att göra, att få skratta lite grann.

MARIA PERSSON, Kaxås

– Det har tidigare varit svårt att få föreställningar till

landsbygden. Nu blir det mycket lättare för oss att få ta del av kulturen och det tror jag är viktigt både för ung och gammal.

Vad vill du helst se på scen?

– Det ska vara något lätt- samt och roligt, men gärna med ett budskap i botten.

KLASSIKERN | KATT PÅ HETT PLÅTTAK

Tennessee
Williams

Typ: Pjäsa | Författare: Tennessee Williams
Genre: Drama | Premiär: 1955

”JAG KÄNNER MIG hela tiden som en katt på hett plåttak”, säger Maggie i Tennessee Williams familjedrama satt i den amerikanska södern. Inför firandet av hennes svärfar Big Daddys 65-årsdag samlas familjen och stämningen hettas bokstavligen upp när underliggande konflikter, begär och hemligheter blottläggs.

I uruppförandet spelade Ben Gazzara den sprit- och sorgtyngda Brick och Barbara Bel Geddes hans fru Maggie, hon som steppar på det heta plåttaket för att behålla sin position som ingift i den välbärgade familjen. 1958 filmatiserades pjäsen med Paul Newman och Elizabeth Taylor i huvudrollerna. Williams var dock så missnöjd med tolkningen, som censurerade det homosexuella temat, att han bad folk i kön utanför biografen att gå hem. Men författaren fick upprättelse 1974 när pjäsen sattes upp igen. Då kunde han lägga tillbaka mycket av det som strukits samt göra vissa förändringar i manus.

Williams verk fick ett stort genomslag efter premiären i New York, bland annat vann den en Pulitzer för bästa drama och filmen nominerades till flera Oscars.

– Det finns vissa pjäser som skakar om sin samtid när de kommer och sen dör ut. Men *Katt på hett plåttak* lever vidare, precis som andra verk i vår stora kulturkanon av Shakespeare, Tjechov och Ibsen. De har väldigt välarbetade karaktärporträtt och intressanta historier som säger något om vad det innebär att vara människa, säger Carl Johan Karlson som regisserar Riksteaterns uppsättning med premiär 2016.

ETT TEMA I *Katt på hett plåttak* är de roller vi tilldelas eller tar på oss. Och trots att 60 år gått sedan urpremiären, och exempelvis acceptansen för homosexualitet har förändrats, är tematiken fortfarande relevant.

– Det är inte bara Brick i sin roll som gör våld på sig själv i pjäsen, utan flera av karaktärerna gör likadant för att nå dit de vill. Vi har alla behov av att frigöra oss från de kvävande roller vi har, inte minst i en familj. När pjäsen kom på 1950-talet ansågs den radikal, men att kräva sin mänskliga rätt att få vara sann mot sig själv är radikalt än i dag.

HENRIK EMILSON

Ovan: Affisch till filmatiseringen av *Katt på hett plåttak*. Till vänster: Omslag till en av många upplagor av pjäsen i bokform.

- ✚ Elia Kazan som regisserade uruppförandet av *Katt på hett plåttak*, regisserade även pjäsen och filmatiseringen av Tennessee Williams *Linje Lusta*.
- ✚ Tennessee Williams var född i Columbus, Mississippi, och hette egentligen Thomas i förnamn. Smeknamnet fick han under studietiden på grund av sin tunga sydstatsdialekt.
- ✚ Ingmar Bergman satte upp pjäsen på Malmö Stadsteater 1956. Max von Sydow spelade Brick och Benkt-Åke Benktsson Big Daddy. Precis som den döende Big Daddy i pjäsen, var Benktsson i dålig fysisk kondition och under en ledighet från föreställningen för att fira sin 50-årsdag dog han av hjärtsvikt.
- ✚ Elvis Presley var tillfrågad att spela Brick i 1958 års filmatisering av pjäsen, men han tackade nej.
- ✚ Bilderna av Elizabeth Taylor i Michael Jacksons video *Leave Me Alone* är från *Katt på hett plåttak*.

BILDEN

Vad: Cullbergbaletten repeterar

Verk: *11th Floor* av Edouard Lock, repetitions-ledare Lisa Drake.

Plats: Studio 7, Riksteaterns lokaler i Hallunda 26 mars 2015.

Spelas: På turné till Brasilien i maj 2015, på Parkteaterns scen i Vita Bergen i augusti med fortsättning i höst.

Cullbergbalettens dansare (från vänster: Tobias Ulfvebrand, praktikant från Stockholms Dramatiska Högskola, Adam Schütt, Vincent Van der Plas) repeterar *11th Floor* av Edouard Lock inför vårens turné till Brasilien i maj 2015 och på Parkteaterns scen i Vita Bergen i augusti. *11th Floor* hade urpremiär i höstas i Umeå och fick strålände kritik. Verket som inspirerats av 1950-talets jazz och film noir kretsar kring ett uttalat passionsdrama. Med specialskriven musik av Gavin Bryars och kostym av Ulrika van Gelder är föreställningen ett elegant och sofistikerat kostymdrama.

Speldatum tillkommer löpande, på www.cullbergbaletten.se finns en uppdaterad turnéplan.

FOTO: JOHAN STRINDBERG

GRÄNSLÖS TEATER

Visst finns det mycket bra och spännande scenkonst made in Sweden. Samtidigt kan fantastiska saker hända när man vågar bjuda in över landgränserna. Lilla riksteaterföreningen Spektrum i Lidköping fyller Stora Teatern i Göteborg med sina internationella samarbeten.

TEXT: KARIN AASE FOTO: BENJAMIN RUDSTRÖM

Stora Teatern, Göteborg, hösten 2014. För första gången turnerar succékabarén *Ja Mahaluša*, kallad för en bosnisk *Sex and the city*, i Sverige och föreställningen har varit utsåld en månad i förväg. Succén är ett faktum, precis som det har blivit alla gånger när arrangören, riksteaterföreningen Spektrum, har öppnat gränserna för internationella gästspel i Sverige.

Föreningen bildades i Lidköping 2011, och där, precis som på många andra platser i Sverige, är möjligheten att ta del av förstklassig internationell teater begränsad.

– Svenska scener har ett fantastiskt utbud, men ofta tenderar presentationen att inte visa hela spektrat, konstaterar Mirsad Besovic, en av initiativtagarna till riksteaterföreningen Spektrum.

– Samtidigt finns det högklassiga uppsättningar med prisbelönta skådespelare även utanför Sveriges närområde, och jag ser det som en enorm förmån att vi kan medverka till att de kommer hit.

Spektrums arbete med att presentera internationell scenkonst i Sverige började 2012 då de fick erbjudandet att ta hit en enmansföreställning från Balkan. Den sattes upp hemma i Lidköping, fick ett fint mottagande och inspirerade föreningen att fortsätta med det internationella utbytet, framförallt med uppsättningar från länderna på Balkan.

– Det skapar en mötesplats där folk kan

Roses for Anne Teresa/ Football Stories är ett av de internationella verk som Spektrum sätter upp.

träffas med sina olika erfarenheter. Vi bidrar helt enkelt med lite extra krydda till samhället.

Samtidigt blir gästspelen en möjlighet att visa upp vilken kulturell bakgrund svenskar från Balkan har och på så sätt ge en mer nyanserad bild än de vanliga fördomarna ger utrymme för.

– Om någon vill veta mer om vilken kultur jag kommer ifrån, vilka kända personer som finns där, vilka diskussioner som förs – ja, då är det väldigt svårt att ta del av det i Sverige i dag, förklarar Mirsad Besovic som själv har sina rötter i Bosnien.

– Så är det för många grupper, vilket gör att bilden av de här människorna blir väldigt ensidig, och därför är det så viktigt att teatern ger människor möjlighet att uppleva saker tillsammans, viktigt och hälsosamt.

OCH PUBLIKEN VERKAR hålla med, för Spektrums internationella gästspel har gått bra. Så pass bra att uppsättningarna även har börjat visas utanför Lidköping, dels genom samarbeten med andra teaterföreningar, dels på Stora Teatern i Göteborg.

– Vi hade pratat om det i flera år men

Mirsad Besovic är projektledare och Fatima Besovic är ordförande i teaterföreningen Spektrum.

inte vågat ta steget, berättar Mirsad Besovic.

– Men vi fick mycket stöd från Riksteaterns producent och från konsulenten på Riksteatern Väst, och när vi så fick möjligheten att ta hit *Ja Mahaluša* som setts av hundratusentals människor, då bestämde vi oss för att våga.

Och föreställningen blev väldigt uppskattad, både hos den publik som har och den som inte har anknytning till Balkan.

– Vår första prioritet är att visa upp den här kulturen för dem som inte känner den sedan tidigare, men samtidigt finns det människor från Balkan som har bott i Göteborg i flera decennier och inte känt sig bekväma med att besöka de fina teatrar som finns där. När vi då sätter upp de här föreställningarna som handlar om deras egen bakgrund blir det ett insteg även till den övriga kulturen i staden.

NU SENAST HAR Spektrum varit en av de drivande krafterna bakom vårens turné med föreställningen *Roses for Anne*

Teresa/Football Stories av den erkände bosniske regissören Haris Pašović. I den gör modern dans i kombination med bosnisk pop- och folkmusik en djupgående undersökning av män och manlighet, enligt regissören ett sätt att leta efter en mer nyanserad bild av vad det innebär att vara man.

– Att få presentera en högkvalitativ dansföreställning från Balkan tycker jag är både intressant och viktigt, dels för att visa att kvalitativ scenkonst inte bara görs i väst, dels för att just *Roses for Anne Teresa* är väldigt intressant ur ett värderingsperspektiv, förklarar Riksteaterns producent Figen Solmaz.

– Vi har alla våra tankar om vem vi tror har gått framåt ur ett genusperspektiv och vem som inte har det, men här kommer en föreställning som visar att vi i Sverige inte är ensamma om att fundera på de här frågorna! Jag tror verkligen att *Roses for Anne Teresa* kommer att innebära en del nytänkande hos många när det gäller vilka bilder vi har av varandra.☺

FYRA TIPS FRÅN MIRSAD BESOVIC Så jobbar din teater över gränserna

- 1 TÄNK EFTER FÖRE.** Fundera på vilken slags konst ni vill jobba med och fokusera på det.
- 2 VAR INTE RÄDD** för språkförbistringar. Vi textar våra föreställningar, men teater är väldigt begripligt även om man inte förstår alla ord som sägs.
- 3 VAR ENVIS.** Det kan vara tålamodsprovande men ge inte upp och sikta på målet. Det finns många hinder som kan ställa till med besvikelser, men till slut hittar du rätt.
- 4 UTMANA FÖRDOMAR.** Var inte rädd att prova nytt, det finns så mycket att hämta. Det är bara tid och resurser som begränsar, och det är lättare att utmana fördomar än man tror.

KULTUR ÄR EN RÄTTIGHET!

Hon tycker att folkrörelser har ett ansvar för att utvecklas med sin samtid, och efterlyser mer opera i tvättstugan. Scenen har träffat **Alice Bah Kuhnke**, ministern som kopplar ihop kultur och demokrati på ett självklart sätt i sitt ämbete.

TEXT: HELENA KÄMPFE FREDÉN FOTO: EMIL NORDIN

Tre önskingar i en: så marknadsförs barnfavoriten kinderägg. Och så skulle man också kunna sammanfatta förväntningarna på Alice Bah Kuhnke. När hon tillträdde i september 2014 var det med tre forna ministrars ansvarsområden: kultur, demokrati och diskrimineringsfrågor. En stor kostym att fylla för en person utan några större erfarenheter från politikens värld.

Och visst har förväntningarna varit stora på Bah Kuhnke. Hon var dessutom ett välkänt ansikte som ditintills inte haft någon partipolitisk förankring. Det har gjort sitt till för att höja intresset för henne åtskilliga grader högre än för andra nytilträdade ministrar.

När Scenen träffar henne på Kulturdepartementet står ett fyrtiotal förfrågningar om intervjuer och andra framträdanden och väntar på svar.

– Men Riksteatern är mest angeläget, så detta ville jag prioritera, säger en glad kulturminister som visar runt i sitt tjänsterum.

Väggarna är nymålade i en sober ljusgrå nyans och än så länge gapar de tomma. Men snart ska här hänga svensk konst. I mängder.

– Det är helt ny värld för mig. Jag kommer ju från gräsrotsorganisationer där man fick vara glad om man hade ett skrivbord. När jag flyttade in här kom en curator från Statens konstråd för att fråga vad jag ville ha på väggarna. Förstår du vad fantastiskt, de har hela förråd fyllda med svensk konst!

VÅR NYA KULTURMINISTER gjorde ett något annorlunda val. I stället för att, som sina företrädare, nämna några favoritkonstnärer lämnade hon över det konstnärliga urvalet till konstrådet. Tre gånger om året kommer den ljusgråa väggen att fyllas med ny konst – tjänsterummet får på så sätt fungera som ett galleri.

– Här finns en massa kompetenta tjänstemän som kan en massa om konst – varför inte låta dem välja ut och hänga tavlorna? Det ska bli så himla spännande, säger en entusiastisk Alice Bah Kuhnke.

Och kanske är hennes förhållningssätt till Statens konstråds curatorer rätt så talande för kulturministerns förhållningssätt till sitt ämbete. Alice Bah Kuhnke talar mycket om att möjliggöra, att bereda terrängen. Men de konstnärliga initiativen och besluten överlämnar hon med varm

hand åt dem som lever och verkar inom kulturen. Och kanske är det just det som har retat gallfeber på vissa kritiker. ”Hon saknar kulturell kärna”, ”ingen kanonstart som kultur- och demokratiminister” haglade omdömena under hösten.

Nu, ett drygt halvår senare, har vinden börjat vända.

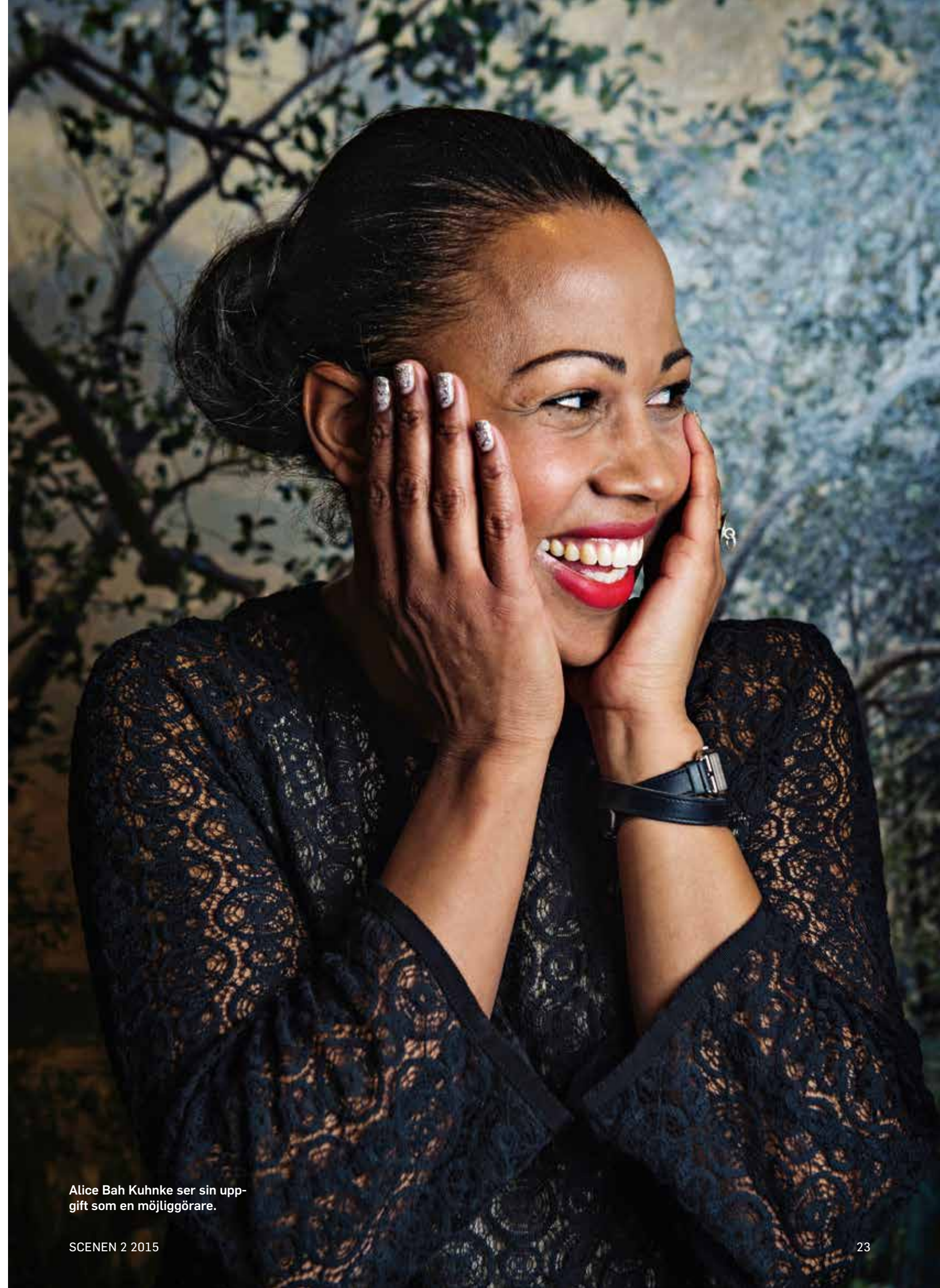
I vårbudgeten, som presenterades den 15 april, föreslås en ökning av anslaget till kulturstödet med 15 miljoner kronor. Samma 15 miljoner som den förra regeringen skar bort.

– Vi vill bedriva en politik som gör kultur och scenkonst tillgänglig för fler. Och då kan man ju inte skära ner. För mig är det en demokratifråga: Kultur får aldrig vara något som enbart är för en medveten medelklass i stora städer. Vi behöver nå nya grupper i samhället, se till att scenkonsten når ut i landet. Som jag ser det är politikernas roll att skapa bättre förutsättningar för fri konst.

Hur då?

– Först och främst att vilja göra det! Och där finns en viktig skiljelinje från vår politik och den borgerliga politiken. Hos oss är det tydligt att vi vill investera i att få ut mer kultur till fler.

>>>

Alice Bah Kuhnke ser sin uppgift som en möjliggörare.

ALICE BAH KUHNKE

Ålder: 43 år.

Bor: I Stockholm.

Familj: Gift med skådespelaren Johannes Kuhnke, tre döttrar.

Gör: Kultur- och demokratiminister sedan september 2014.

Senaste scenkonst-upplevelse: X på Unga Klara.

Dagens scenkonst är inte demokratisk, menar Alice Bah Kuhnke.

>>> I 2015 års budget, som ju tyvärr inte blev av, fick vi 252 miljoner kronor mer till kulturen, fortsätter hon. Sådana investeringar vill vi göra, och det är viktigt att de pengarna inte bara hamnar i storstäderna.

Hon lyfter fram kultursamverkansmodellen, som är en samarbets- och fördelningsmodell mellan stat och landsting/regioner som det verktyg som ska möjliggöra att scenkonsten kommer ut nära människorna. Modellen har fått kritik de senaste åren, bland annat för att staten lägger ut ett alltför stort ansvar på regionerna. Om man hårdrar det: i den region där politikerna inte vill satsa kommer medborgarna få mindre kultur än i grannregionen.

- Modellen har många fördelar, men också nack-

delar. En viktig kritik är att staten står för en minskande del av finansieringen. Det finns en uttalad oro från flera regioner att staten backar ur och att man därmed visar att man inte har något intresse för att kultur är en demokratisk rättighet. Så ska det inte vara, betonar hon.

Under våren kommer Alice Bah Kuhnke att träffa aktörer från regioner och landsting för att börja samtala om hur samverkansmodellen kan förändras.

- Jag kan inte säga nu vad resultatet kommer att bli, men jag ska lyssna till kritiken och förbättra modellen i samråd med de lokala kulturpolitikerna, säger hon.

Vilken typ av scenkonst vill du se mer av?

- Det är inte politikernas uppgift att bestämma

ALICE BAH KUHNKE OM:

RIKSTEATERN:

- Riksteatern är en oerhört viktig kanal för regeringens politik och är en stor mottagare av statliga medel. Att få ut scenkonst för alla överallt är en väldigt stor mission. Men det handlar också om att också få ut ny scenkonst. Här har ju Riksteatern en central roll. Jag medverkar på Riksteaterns kongress i Göteborg i maj, det känns både angeläget och viktigt.

DE STATLIGA KULTURINSTITUTIONERNA VS. DET FRIA TEATERLIVET:

- Jag vill driva en kulturpolitik där vi har institutioner och de ska i samarbete med fria grupper skapa förutsättningar för att fria grupper ska kunna utvecklas och ta plats. För mig är det inte två motsatta poler utan tvärtom kan de berika varandra. Sverige är ett land där vi verkligen kan mäta med att driva båda.

DEN MODERNA FOLKRÖRELSEN:

- Jag vill med kraft hävda att våra stora folkrörelser, som Riksteatern, har ett stort ansvar i att diskutera hela det civila samhällets förutsättningar. Jag hoppas att man vågar utsätta sin egen organisation för att våga omfamna något nytt. Att kanske börja arbeta på ett helt nytt sätt.

OM KULTURENS ROLL I SITT EGET LIV:

- Den spelar en jättestor roll. Jag har haft förmånen att som barn både spela instrument och dansa, och även om det aldrig blev en karriär för mig är det något som har format mig och som berikar mig än i dag. Och så är jag ju gift med en skådespelare, Johannes Bah Kuhnke. Självklart pratas det väldigt mycket kultur och scenkonst hemma hos oss.

det, jag sitter inte på min post för att jag vet bäst. Jag ska möjliggöra att vår ideologi kan bli verklig. Men de som kan fylla vad:et och hur:et är de som arbetar med scenkonsten, som till exempel Riksteatern.

Alice Bah Kuhnke återvänder ofta till ord som välfärd och demokrati när vi pratar om kulturens roll i samhället. Hon använder gärna en statsvetenskaplig modell för att se på de positiva rättigheter som medborgarna har. Kulturen är en sådan rättighet, en del av välfärden, menar hon.

- Det är ju ett djupt ideologiskt synsätt. Men det finns ju även vetenskapliga belägg för att kultur är bra för människor. Det är en del av det som gör oss till människor, både att få ta del av kultur men också att få ge uttryck för sin kreativitet. Därför måste kulturen komma alla till del.

Är dagens scenkonst demokratisk?

Alice Bah Kuhnke håller inne några sekunder med svaret.

- Nej, den kommer ju inte alla till del, kan vi konstatera. Det är bland annat därför som vi vill återställa kulturstödet till landets regioner. Som jag ser det har vi två utmaningar: att nå ut geografiskt och att nå ut till nya grupper i samhället, att både tillgängliggöra och möjliggöra. Möjliggöra handlar om att göra mer än att bara nå ut geografiskt.

ETT EXEMPEL PÅ möjliggörande är den fria entrén till statliga museer, ett av Miljöpartiets förslag i förra budgeten som inte gick igenom. Men för att nå ut till fler grupper räcker det inte att ställa dörren på vid gavel. Det gäller också att bjuda in och söka upp dem man vill nå.

- Bara för att det är gratis på museerna innebär det inte att alla känner sig välkomna. Samma sak är det med scenkonsten – det räcker inte med att producera mer teater eller göra den billigare. Vi måste vara ute och lyssna på vad människor vill ha. Men också få ut scenkonst på oväntade ställen och ge upphov till nya möten som ingen riktigt har förväntat sig, säger hon.

Hon lyfter fram ett mycket konkret exempel på hur scenkonst på oväntade ställen kan skapa något

helt nytt. För ett par månader sedan besökte hon projektet *Berättelser på hemvägen* i stadsdelen Våxnäs i Karlstad, där Riksteatern tillsammans med det kommunala bostadsbolaget KBAB och de boende har skapat en ny arena för kultur i bostadsområdet. Alice Bah Kuhnke börjar prata snabbt och gestikulerar:

- De hade haft operan hemma i tvättstugan – så otroligt häftigt och inspirerande! Att få se rent konkret hur man på ett fantastiskt sätt har lyckats skapa nya förutsättningar för kultur gjorde mig helt matt och lycklig. Jag ville bara hem och skapa nya förutsättningar för att göra ännu mer!

Och Karlstadsprojektet har fallit väl ut. Bostadsbolaget kan konstatera att skadegörelsen har minskat. De boende är positiva och tycker att de har blivit mer delaktiga.

SAMTALET BÖRJAR HANDLA om folkrörelser och vilken roll Riksteatern kommer att spela i framtidens kulturliv. Alice Bah Kuhnke är själv en "folkrörelseperson", som hon beskriver det, en person som hela livet har engagerat sig i föreningar. Och kanske är det just därför som hon ser att det finns stor anledning till förnyelser och omtag.

- Om en folkrörelse inte förändras med sin tid kan den bli exkluderande. I Sverige är det till stor del en välmående medelklass som vandrar mellan organisationerna. Jag har själv sett hur vi möts på olika typer av läger genom hela livet. Och i takt med polarisering och segregering av människor tar sig också människors engagemang olika uttryck. Många väljer att inte organisera sig alls och förlorar därmed kraft.

Alice berättar att hon under en resa till Ukraina nyligen diskuterade just folkrörelsernas framtid med en grupp konstnärer.

- Där finns också ett starkt civilsamhälle, precis som i Sverige. Men man måste också titta på hur representationen ser ut. Vilka grupper finns med i det civila samhället? Vi ska inte vara så rädda för att rubba det invanda. Det finns stor anledning till att blicka inåt och ifrågasätta. Endast så kan vi utvecklas med vår samtid, säger Alice Bah Kuhnke. ☘

TUSEN BITAR HÄCKNER

När man har gått sönder och livet är i bitar, hur går man vidare då? Carl-Einar Häckners Riksteateraktuella föreställning *Skärvor* utforskar med humor och ömsinthet om det går att plåstra om själen. Kanske går det att bli en ny person?

En flygel mitt på scenen och en man utan huvud. Och en gammal vas som har limmats ihop femtioelva gånger. *Skärvor* är en fristående föreställning som Carl-Einar Häckner har gjort under ett år på Aftonstjärnan i Göteborg. Det är hans mest musikaliska teaterföreställning som nu erbjuds en större publik över hela landet.

– Vad publiken kan förvänta sig? Jag kommer in på scenen och sen vet man inte vad som händer. Knappt jag, skrattar Carl-Einar, när vi pratas vid en vårmorgon på Skype.

Att intervjuar Carl-Einar Häckner innebär också att man inte vet vad som händer. Svaret på en fråga vindlar iväg till oväntade ställen och plötsligt befinner vi oss någon annanstans än där vi började. Och rent fysiskt är vi ju faktiskt också på två helt olika ställen: Carl-Einar är på ett hotellrum nära Penn Station i New York på semester. På Skype känns avståndet betydligt kortare – Carl-Einar håller upp datorkameran mot hotellfönstret. Typiska storstadsljud tränger in i rummet.

– Kolla, det är jättefint väder ute! Solen skiner. Jag älskar New York, utbrister han.

Denna gång i New York är det bara semester, men förra året uppträdde han lite där också. Hotellet vid Penn Station är samma som sist han var här, faktiskt samma rum till och med.

– Det känns lite tryggt. Fast nästa gång kanske jag testar att hyra hos en privatperson, det verkar kul.

Bakgrunden till *Skärvor* är personliga erfarenheter av saknad och förlust. En nära vän dog under förra året. Och ett förhållande tog slut.

En vas spelar som sagt en viktig roll i föreställningen, och det finns en förebild i form av en omsorgsfullt ihoplimmad vas från Carl-Einars barndom.

– För mig blev vasen en bild av drama-

allt, även om en kär väns bortgång?

I *Skärvor* tänjer han ytterligare på gränserna. Att skrika som en gris till Beethoven ingår till exempel som ett experiment – vad händer när man gör det? Från sitt hotellrum letar Carl-Einar upp Beethovens adagio på sin dator, spelar upp – och skriker samtidigt.

Vackert är det knappast, men onekligen effektivt. Han skrattar stort.

– Det är ju helt galet. Men det finns en hel del allvar också i showen.

**"FINNS DET FLER SOM DELTAR KAN
MAN TÄNDA EN ELD TILLSAMMANS.
ENSAM ÄR DET SVÅRT ATT FÅ DET
ATT BRINNA."**

turgin i *Skärvor*. Jag har satt ihop flera olika delar som kanske egentligen inte håller ihop. Men när jag sammanfogar dem så bildar de ändå en enhet. Trolleri, pianot, sången, lite komik och lite sorg. Det blir lite skevt, berättar han.

FÖR CARL-EINAR HÄCKNER har konstnärskapet alltid handlat om att testa gränser. Vad kan man göra på scenen utan att publiken försvinner? Kan man skämta om

Responsen på *Skärvor* har varit väldigt god. Vissa säger att det är Häckners bästa hittills.

– Fast en del undrar nog vad jag håller på med på scenen. Ibland är det lite som ett lustmord på en kabarégrej. Jag kan tycka fruktansvärt illa om manliga kabaretsångare, och i den känslan föddes en idé om att driva den grejen så långt det går, berättar Carl-Einar.

Och visst tappar han publiken lite här

Skärvor är Carl-Einar Häckners mest musikaliska föreställning hittills.

och var. Ska man skratta åt Carl-Einar när han ämar sig med utsmetat läppstift? Eller ska man skratta med honom, åt den löjlige kabaretartisten?

Det är spännande att placera publiken i ett gränsland, menar han.

– Även om kabaretartisten är ganska hemsk, så är ju jag, Carl-Einar Häckner, kvar inuti. Jag förlöjligar ju mig själv, och här kan det kännas osäkert för publiken. Göra sig ful är kul, säger han lite finurligt.

Att som Carl-Einar vara helt ensam på scenen ställer sina krav på omväxling och påhittighet (även om han påpekar att han inte alls är ensam denna gång, han har ju flygeln med sig). Det är också han som

skriver allt manus, står för alla idéer.

Hur hittar du fram till det som funkar på scenen?

– Lite verktyg har jag ju i lådan efter alla år. Om jag känner att jag börjar skaka lite inombords, så är det ett bra tecken. Men ibland vet jag faktiskt inte om det kommer att funka eller inte, säger han.

CARL-EINAR HÄCKNERS konstnärskap har utvecklats mycket genom åren. Från trollkonstnär till skådespelare, och nu något slags allkonstnär där musiken har hamnat alltmer i förgrunden. Nu har han också återupptagit sitt pianospel (han har tagit lektioner i tio år) och skrivit åtta nya låtar till föreställningen.

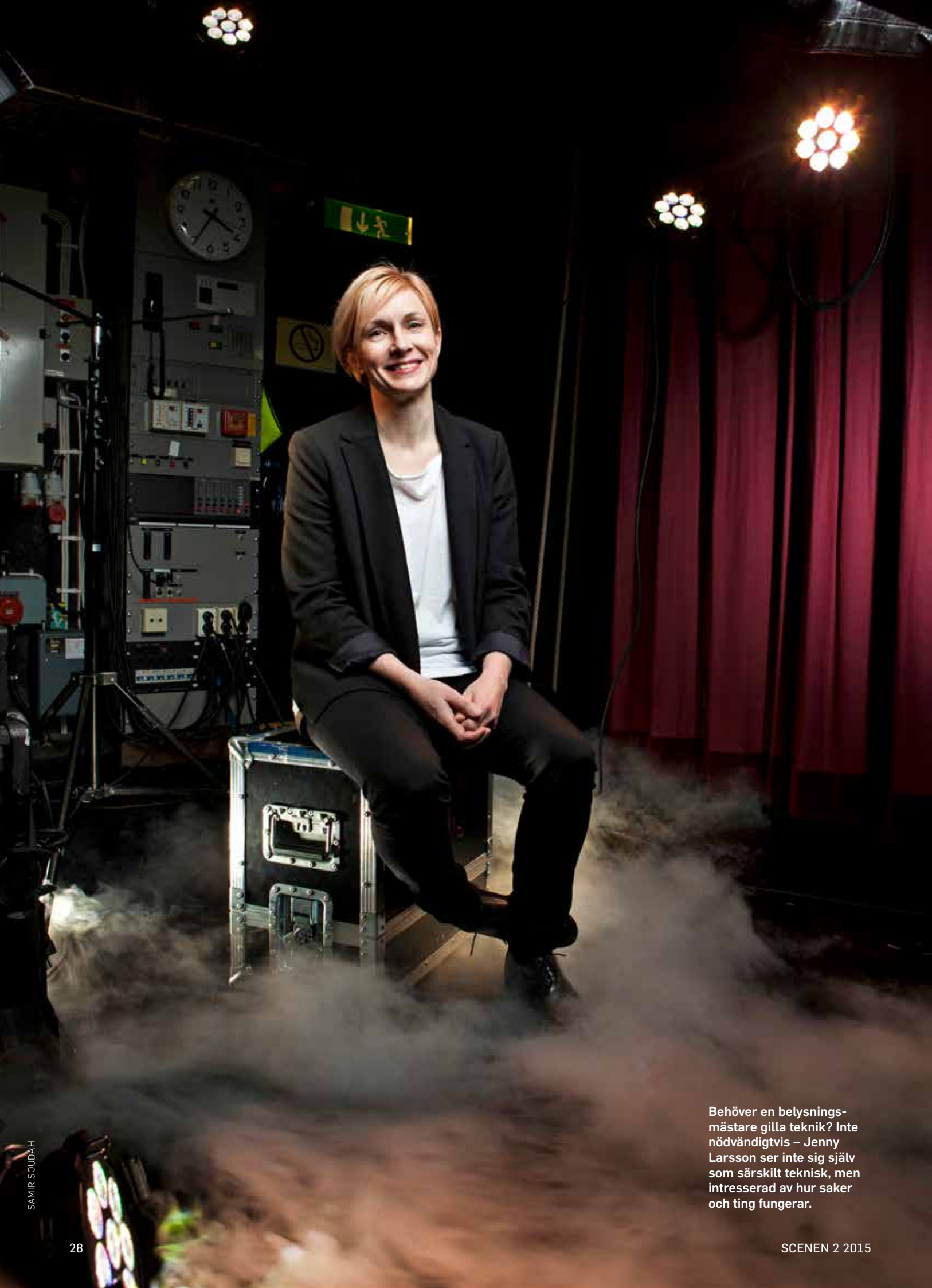
Skärvor har ju tidigare spelats på teatern Aftonstjärnan, men i sommar ska före-

ställningen för första gången ut på turné i folkparker och i teaterlador. Turnén fortsätter under hösten.

– Det blir väldigt kul att se vad som händer när föreställningen byter plats. Jag behöver definitivt komprimera och korta ner – den tenderar att växa allt eftersom.

För Carl-Einar Häckner har publikkon-takten alltid varit viktig. Många gånger går han ut i publiken efter avslutad föreställning, tar i hand och pratar. Delar ut små handskrivna lappar. Han berättar att hans konstform bygger mycket på att få publiken delaktig.

– Jag är ju ensam på scenen: mitt material är jag, tystnaden och publiken. Finns det fler som deltar kan man tända en eld tillsammans. Ensam är det svårt att få det att brinna. ☘

Behöver en belysningsmästare gilla teknik? Inte nödvändigtvis – Jenny Larsson ser inte sig själv som särskilt teknisk, men intresserad av hur saker och ting fungerar.

Med ljus blick för scenen

– **VAD JAG GÖR PÅ JOBBET?** I korthet: Jag flyttar på saker. Turnerar runt i hela landet och flyttar på saker.

Jenny Larsson sammanfattar sitt viktiga jobb bakom scenen kort och koncist, och med en rejäl dos humor. Men i själva verket är arbetet som belysningsmästare betydligt mer komplext än så. Utan Jenny eller någon av hennes kollegor skulle föreställningarna på teatrar, i skolor och föreningslokaler runt om i hela Sverige inte bli av.

Det är belysningsmästaren som ser till att rätt del av scenen får rätt ljus. Att publiken ser vad som händer och kan ta del av flödet på scenen så som dramaturgen och regissören har tänkt sig.

Att arbeta som ljusmästare i ett turnerande sällskap skiljer sig från att arbeta på en fast scen. Det finns två faser i arbetet: produktionsperioden när pjäsen repeteras i Riksteaterns lokaler i Hallunda söder om Stockholm. Då handlar det mycket om att tänka ut rätt teknisk lösning för att få ljussättningen att fungera som den ska. Då jobbar Jenny ofta nära ljusdesignern, i de fall en sådan finns. När pjäsen sedan ska ut på turné börjar ett helt annat liv.

– Väl ute på turné ser jag samtliga föreställningar, och det kan bli många om det är en lång turné. Det kan låta tråkigt men det är det inte för mig. Jag hamnar i ett speciellt ”föreställningsmood”. Teaterproduktion kan vara nästan som ett slags forskningsprojekt, det handlar om att lösa problem och göra något bättre från gång till gång.

En utmaning för den tekniska personalen på turné är oförutsägbarheten i teaterlokalen. Vissa produktioner spelas i gymnasalar på skolor. Andra gånger räcker inte strömmen till de tvättmaskiner som nästan alltid följer med på turnén.

Men svårigheterna är också en del av charmen, menar Jenny.

– De människor vi möter på de lokala teaternas jobbar ju nästan alltid ideellt, och de har ibland inte teknisk kompetens. När vi dundrar in med en lastbil med 100 kubikmeter saker som ska lastas ut snabbt, gäller det att kunna ta folk och ha ett gott humör. Jag tror jag är ganska duktig på det.

SOM TURNERANDE tekniker har Jenny Larsson i genomsnitt ungefär 100 hotellnätter per år. Att befinna sig på turné så pass ofta ställer naturligtvis krav på rätt inställning.

– Vissa skådespelare som är ovana vill gärna åka hem mellan föreställningarna, men det blir mest bara stressigt. Och det blir svårt med fokus om man blir splittrad.

Hur är en duktig belysningsmästare?

– Man ska ha en bra blick för hur det ser ut på scenen – vad fungerar dramaturgiskt och vad går att lösa med rätt teknik? Snabb och effektiv ska man vara också, det här är inget jobb där man sitter och är eftertänksam för länge. Och så måste vi såklart kunna vår utrustning och vara duktiga problemlösare. Kanske är problemlösningen allra viktigast, när jag tänker efter.

HELENA KÄMPFE FREDÉN

JENNY LARSSON

Ålder: 42.

Bor: Hornstull i Stockholm. Fast innerst inne norrbottning.

Aktuell: På Riksteaterturné med *Romeo & Julia* och *Jag är Sarah*.

Bäst med yrket: När jag får besöka alla fina riksteaterföreningar runt om i Sverige. Att sprida scenkonst till alla överallt är ju Riksteaterns motto, som jag verkligen skriver under på.

Turnéhobby: Pluggar på internetuniversitetet, kan verkligen rekommenderas.

Slutet närmar sig. Vi har passerat den 28 februari, och i morgon spelar vi de två sista föreställningarna av pjäsen med samma namn.

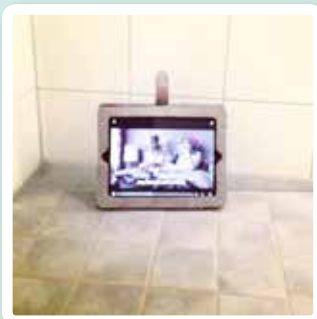
Man blir vad man äter, sägs det. Hoppas verkligen inte det. Löjromspizza i Kristianstad, mjölkstuvade makaroner i Torsås, nachos och moza-relasticks i Sandviken.

Gud, vad jag älskar teatrar. Minuterna innan publiken kommer in och det ska bära eller brista.

Ibland är hotellen som i en film av Wes Anderson.

I Oslo hade jag så dåligt wifi att jag plötsligt kom på mig själv med att sitta i duschen för att kunna kolla på tv-serien "Girls" utan avbrott.

Things you must do when in Gävle.

Tänk att hotellrum kan vara så ... olika. Man klarar sig långt på att gilla läget.

Tack och hej från oss!

"Någonstans har jag glömt mina glasögon"

"JAG VÄNDER UPP och ner på min handväska på hotellrumssängen i Malmö. Bland kvitton, läppglans, tamponger, hårnålar, moppenycklar, halstabletter och lappar med telefonnummer på, hittar jag en hotellrumsnyckel som inte går till hotellet i Malmö.

Vi har varit ute på riksteaterturné med *Natten den 28 februari* sedan i september. Under den tiden har jag mått finfint i Kristianstad, varit tokförkyld i Umeå, brutit ihop i Oslo. Jag har varit lycklig i Vilhelmina, ledsen i Göteborg, osams i Växjö. Jag har ätit oändligt mycket thaimat (den godaste i Gävle), gått vilse i Karlshamn, träffat avlägsen släkt i Osby (ett helt makalöst möte) och frusit i en gympasal i Delsbo. Min resväska gick sönder i Sundsvall.

Jag har skickat närmare sextio vykort och jag

vet exakt vilka människor jag saknar och när jag saknar dem. Jag har sett de vackraste teatersalongerna och de ledsnaste högstadieskolorna. Jag har upptäckt att ost, krasse och valnötter utgör ett strålende pålägg på knäckebröd. Detta till trots har jag jublat när de serverat mjukglass eller våfflor i hotelllobbyn. Någonstans har jag glömt mina glasögon.

Himlen i Malmö är klarblå. Jag har ätit fyra falafelrullar på lika många dagar och pressat ner min päls i resvaskan. Våren är här. Nu. Nu är det slut. Olof Palme har blivit skjuten drygt sjuttio gånger vid det här laget. Mordet är fortfarande olöst. Mitt hjärta gör små glädjeskutt på väg hem på tåget. Vi har kramat om varandra i ensemblen, sagt hej och tack och vi ses igen. Vi slutade på topp, det gjorde vi faktiskt." ☺

FRIDA BECKMAN

Yrke: Skådespelare.

Ålder: 32.

Bor: I Stockholm.

Bakgrund: Född och uppvuxen i Askersund i Örebro län. Gick ut Teaterhögskolan i Stockholm 2011 och har sedan dess jobbat bland annat på Unga Klara, Länsteatern i Örebro och Radioteatern.

I sommar: Spelar in långfilm och målar om verandan i sommarstugan.

Sammanlagt kommer deltagarna i loppet *Run for Your Life* springa sträckan Arktis-Paris. Rutten kan komma att ändras.

MARIA GLANSÉN

SCENEN TIPSAR:

De fem bästa springlåtarna

Fem klassiska springlåtar som håller för fyra kilometer:

- *Keep on running*
– Spencer Davis group
- *Born to run*
– Bruce Springsteen
- *Run like hell*
– Pink Floyd
- *Run to the hills*
– Iron Maiden
- *I ran*
– A flock of seagulls

Run for Your Life

Riksteaterns projekt *Run for Your Life* är ett stafettlopp från Arktis till Paris inför FN:s klimattoppmöte i höst. Loppet vill lyfta klimatfrågan och gör något så ovanligt som att kombinera teatervärlden med fysisk aktivitet.

–Det är en logistisk härdsmläta, skrattar Lisa Färnström och förklarar att pusslet med sträckan läggs just nu inför hösten.

MEN HUR HÄNGER egentligen ett stafettlopp ihop med teatervärlden?

– Teater har en jättepotehtial att vara en samhällsdebattör och en plattform där man kan lyfta existentiella eller emotionella dimensioner av aktuella frågor. Klimatfrågan är just en sådan stor ångestmacka. Jag tror att när de flesta tänker på klimatet så sker det en sådan där läsning inombords där

man bara vill gömma sig. Det är för stort och för deppigt, säger Lisa.

Samtidigt betonar hon det unika med att Riksteatern har den nationella spridningen och lokala förankringen.

– Jag tänker att teatern kan vara ett rum där man kan ta i den här typen av stora svärgripbara saker tillsammans och då representerar ju Riksteatern med alla sina lokalföreningar faktiskt hela Sverige. Det finns ingen annan teater som kan prata om den här frågan på det sättet.

HENRIK EMILSON

MELLAN DEN 30 NOVEMBER och 11

december i år hålls FN:s internationella klimatkonferens i Paris, med representanter från ett stort antal länder. Målet med mötet är att för första gången skapa en bindande och gemensam överenskommelse om jordens klimat som alla länder är med på. På många sätt går det att säga "nu gäller det" eller "this is it".

För att uppmärksamma klimattoppmötet arrangerar scenkollektivet Troja Scenkonst tillsammans med Riksteatern projektet *Run for Your Life*. Regissören Lisa Färnström berättar:

– Författaren Naomi Klein gav ut en bok i höstas som heter *This Changes Everything* där hon pratar om klimatfrågan. Där citerar hon en forskare som säger till sina studenter:

"There are times when we must accept small steps forward, and there are other times when you need to run like a buffalo.

Now is the time to run."

Gruppen bakom projektet har bokstavligen tagit författaren på orden och arrangerar ett stafettlopp för en hållbar framtid.

– Vi kommer att springa från Arktis till Paris under 21 dygn. Från ögonblicket då den första personen börjar springa, så är det någon som konstant springer under de 21 dyggen, förklarar hon.

Tusen personer deltar i loppet och varje person springer fyra kilometer var, totalt 400 mil. Sträckan genom Sverige kommer att gå via 51 av Riksteaterns cirka 300 lokalföreningar och målet är att det arrangeras lokala evenemang i samband med att löparna passerar. Det kommer alltså inte att bli en spikrak väg genom landet, utan en sicksackbana där en löpare kanske springer genom Kalmar klockan 03:00 på morgonen.

Lisa Färnström

PÅ SCENEN I SOMMAR

Under sommarmånaderna släpper många scener ner sina ridåer men det betyder inte att det råder teatertorka – tvärtom. Oavsett om du längtar efter sommarlätt skrattfest eller molltunga toner har scensommaren 2015 något passande på sin repertoar.

KLASSISKA KOMEDIER

⊕ Ingen sommar utan Shakespeare! Allra minst på Romateatern på Gotland, som nu sätter upp en av den brittiske superskalens tidigaste verk, **Fåfängt frieri** (*Love's Labour's Lost*). Stefan Marling står för regin och det råder inga tvivel om att det även i år blir välformulerade kärleksförvecklingar under Romateaterns kalkstensvalv från 1100-talet. **Fåfängt frieri** spelas 26 juni till 14 augusti.

Den stressade

⊕ När Fredriksdalsteaterns Eva Rydberg såg succéuppsättningen av Ludvig Holbergs förföriska komedi **Den stressade** på danska Folketeatret bestämde hon sig redan i pausen. Teaterchefen strök sin tänkta repertoar, inledde ett samarbete med Folketeatret, anlätade Sven Melander som översättare och handplockade snabbt en svensk ensemble bestående av bland andra Johannes Brost och Lotta Ramel. **Den stressade** spelas 12 juni till 16 augusti.

⊕ Den som vill se Claes Malmberg släppa loss i klänning bör i sommar bege sig till Gunnebo slott i Mölndal utanför Göteborg där den folkkära skådespelaren får sällskap av bland andra Jan Malmström och Marianne Mörk i komediklassikern **Charley's tant!**. Sommarlätt skrattfest utlovas. **Charley's tant!** spelas 1 juli till 9 augusti.

SKÖNSÅNG ELLER ROCK

⊕ Drottningholms slottsteater bjuder på lika mycket godis för ögonen som för öronen. Den förmodat spektakulära scenografin till årets föreställning är signerad Antoine Fontaine, konstnären som gjort scenografin till filmer som *Marie Antoinette* och *Coco* – *livet före Chanel*. Själva föreställningen är

Wolfgang Amadeus Mozarts **Figaros bröllop** och vid pulten står den kände dirigenten Marc Minkowski som härmed inleder ett treårigt samarbete med Drottningholms slottsteater. **Figaros bröllop** spelas 2 till 16 augusti.

⊕ Vadstena-Akademien fortsätter att vitalisera operagenren med årets stora sommarsatsning, ett nyskrivet operadrama av den japanske tonsättaren Moto Osada som skrev den rosade *Four nights of dream* för samma operahus 2008. **Son of heaven** berättar historien om den förste kejsaren av Kinas desperata kamp för att behålla makten. Libretto av Kerstin Perski och spelplats Vadstena slott. **Son of heaven** spelas 17 juli till 5 augusti.

Brolle på scen.

⊕ Varför sluta när man ligger på topp? Under de tre år då **Brolles Rock'n'Roll on Tour** har rockat järnet i folkparkerna har publikrekord som stått sig sedan 80-talet slagits. Den 27 juni har årets show premiär i Östervåla och med sig på rock'n'roll-tåget i år har Kjell Junior Wallmark, mer känd som Brolle, vänner som Nanne Grönvall, The Boppers och trubaduren Per Normark. Folkparksturné från 27 juni till 22 augusti.

TEATERFESTIVALER I SVERIGE...

⊕ Den som bor i eller besöker huvudstaden i sommar får inte missa **Parkteatern**:

kvalitativ scenkonst, folkfest och gratis inträde i ett. Parkteatern är visserligen inte en festival i ordets mest klassiska bemärkelse, utan mer en generös scenkonstbuffé som bjuder besökarna att plocka ihop sina egna älsklingsrätter. Nyttillträdde konstnärliga ledaren Sissela Kyle vill inte yppa något i förväg, men att det blir någon fartfylld familjeföreställning och en fullpackad dansmånad i augusti kan vi utgå ifrån. Programmet släpps den 20 maj. Parkteatern spelar i Stockholm med omnejd från juni till augusti.

⊕ Internationella gatuteaterfestivalen i Halmstad som fyller 20 år 22-26 juli.

... OCH UTOMLANDS

⊕ Du behöver egentligen inte resa längre än till norska Bergen och **Festspillene** för att hitta nyskapande internationell teater från såväl vårt grannland som andra länder. Vad sägs till exempel om en Kafkaföreställning med fokus på humor och med musik skriven av indieälskarnas favoritband Röyksopp? Eller nycirkus med hiphop-feeling av tillresta kanadensiska kompaniet Cirque Éloize? Bland mycket annat. Festspillene i Bergen pågår den 27 maj till 10 juni.

⊕ Franska **Avignonfestivalen** anordnas för 69:e året i rad och är en av världens största teaterfestivaler. Under tre veckor i juli intas den franska staden av scenkonst från när och fjärran på både inomhus- och utomhusscener. Programmet är inte släppt i skrivande stund, men i mars tjuvstartade arrangörerna med en intervjuserie där vår egen August Strindberg dyker upp. Avignonfestivalen pågår mellan den 4 och 24 juli.

SOMMARSPEL

⊕ **Alice i Underlandet** i regi av Maja Björkquist & Maria Nilsson spelas på Karlshamns Kastell den 26 juni - 19 juli.

⊕ Klassikern **Romeo och Julia** sätts upp på vackra Nynäs slott med premiär den 1 juli. Totalt spelas 19 föreställningar.

⊕ Är du i Småland ska du inte missa klassikern **Markurells i Wadköping** som spelas i Huskvarna juni och juli. Arrangör är Vulkanteatern & Teater i Huskvarna.

BRITT MATSSON

Hyllad hundmusikal på sommarturné

I sommar drar ett brokigt gäng sjungande hundar ut i folkparkerna med föreställningen **Bakgårdens Orkester**. Musiken är komponerad av barnsångsgurun Georg "Jojje" Wadenius och Skottes Musikteater får låtarna att svänga som en glad hundsvans.

SOMLIGA KONSTNÄRER är som gjorda för varandra. Lotta Anderberg Olssons versbok *Hundliv* kom ut 2001 och redan då påpekade en recensent att den skulle passa perfekt som musikal, i likhet med TS Eliots humoristiska kattbok *De knepiga katternas bok* som ligger till grund för musiken *Cats*.

Drygt tio år senare sammanförde teaterförlagsredaktören Berit Gullberg bokens författare med musikern Jojje Wadenius som genast gick igång på de underfundiga verserna om hundar med starka karaktärsdrag.

– Men Lotta hade skrivit en hel bok, inte låttexter, så vi träffades och började samarbeta. Det gick väldigt bra, berättar Jojje Wadenius.

Vad kommer då först när han jobbar ihop med en författare, deras texter eller hans melodier? Jojje Wadenius mest kän-

da kompanjon i barnmusiksammanhang är utan tvekan Barbro Lindgren. Många av oss har vuxit upp med sånger som *Mitt lilla barn* och *Jag är det fulaste som finns* snurrande på kassetbandspelare och i bakhuvudet. Dem skrev Jojje Wadenius redan 1969. Men även om hans musikaliska referenser har utvecklats rejält under åren trivs han bäst, nu som då, med att ha en text att utgå ifrån när han komponerar.

– Jag kan läsa en text och nästa morgon vaknar jag med en melodi i huvudet. Hjuln böjar snurra på något sätt, förklarar han.

WADENIUS UTGICK även från hundarnas personligheter när han skrev musiken till *Bakgårdens orkester*; den förnäma pudeln Fifi har till exempel förärats en tangoinspirerad melodi medan Tuffen, en vit gullig och krullig liten hund, presenteras

med en "Steely Dan-pastisch, nästan lite västkust-groove".

Entimmesföreställningen *Bakgårdens orkester* har en enkel grundhistoria: sex brokiga hundkompisar håller till på en bakgård och har en orkester tillsammans. Ledaren, en sankt bernhardshund med det majestätiska namnet Bernadotte, utlyser en sångtävling à la Idol. Samtidigt försvinner den förnäma pudeln Fifis halsband och Balalajka Bastard, gängets frihetstörstande gatuhund, blir orättvist anklagad för stölden.

– Det är en spännande och varm familjeföreställning med mycket komik. Men det finns lite allvar också, det handlar om utanförskap och rädsla för det främmande; att det är väldigt lätt att skylla på det okända när det händer någonting, säger Kalle Zerpe som är konstnärlig ledare för Skottes musikteater. Han spelar även polishunden Zorro i uppsättningen.

Kalle Zerpe är själv hundvän, och tycker överlag att djurkaraktärer passar bra i teater riktad till en barnpublik.

– Ett djur är på något sätt tidlöst, ålderslöst och könslöst. Många som spelar barnteater tänker att man ska spela barn. Men det är lätt att hamna i schabloner, "så här rör sig ett barn", och det genomskådar publiken direkt, säger Kalle Zerpe. *Bakgårdens orkester* ska ut på flera turnéer framöver, bland annat en sommarturné genom Riksteaterns samarbete med Folkets hus och parker.

LISA BODA

I år är det kongress!

I år samlas hundratals ombud för riksteaterföreningarna i Göteborg för att planera Riksteaterns framtid. Scenen reder ut varför alla medlemmar bör hålla ett öga på vad som beslutas på kongressen.

Göran Olsson, ledamot i Riksteaterns styrelse, Lena Carlbom, vice ordförande i Riksteaterns styrelse:

Ni var ju med på senaste kongressen 2011. Vad beslutades då som vi idag kan se har hänt?

GO: – En konkret sak är ju denna tidning, medlemmarnas egen tidning Scenen. Medlemskommunikation var ett område vi arbetade mycket med under kongressperioden. Scenkonstportalen – en utbudsmötesplats för alla arrangörer och producenter av scenkonst – som var en efterlängtat nyhet, är också ett resultat av 2011 års kongress.

Förra kongressen handlade mycket om Riksteaterns organisation, hur vi skulle öka medlemsinflytandet och stärka teaterföreningarnas ställning. Vi antog också en strategisk plan som har legat till grund för vårt arbete sedan dess. I den finns bland annat vår vision: Scenkonst som sätter tankar och känslor i rörelse – för alla överallt.

LC: – Ett annat viktigt beslut var vår satsning på barn och unga, som vi nu har sett flera resultat på. Styrelsen föreslår nu att vi ytterligare förstärker arbetet i åldersgruppen 16–26 för den kommande perioden.

Vilken är utmaningen för Riksteatern inför den kommande perioden efter kongressen?

LC: – Som jag ser det: att värna både folkrörelsen och att stärka det konstnärliga initiativet, att hitta en fin balans mellan de två. Sedan förra kongressen har vi tillsatt en teaterchef, Måns Lagerlöf och en danschef,

Mia Larsson, som ska titta mer på vårt utbud och se till att det håller en hög konstnärlig kvalitet. Det är jätteviktigt, eftersom vi har ett nationellt uppdrag att utveckla scenkonsten.

Men samtidigt får vi inte glömma folkrörelsen, för det är ute i de lokala föreningarna som det till sist blir teater för publiken. Vi måste erbjuda föreningarna kunskap och feedback om hur de kan nå ut och fullfölja sitt uppdrag. Det räcker inte att vi producerar en massa bra scenkonst om vi inte kan fylla salongerna.

GO: – Årets kongress är inriktad mer på själva scenkonsten, hur den ska utvecklas. Om vi vill få fler medlemmar kan vi inte lita oss tillbaka, utan måste fortsätta att utveckla den konstnärliga aspekten. Vi måste satsa ännu mer på att fånga de unga vuxna. Scenkonst man aktivt kan ta del av, inte bara konsumera passivt. Hur engagerar vi de unga, hur får vi direktkontakt med dem?

RIKSTEATERNS KONGRESS

Kongressen är Riksteaterns högsta beslutande organ, och har till uppgift att fatta beslut i övergripande frågor om inriktning samt frågor som rör Riksteaterns konstitution.

Vart fjärde år möts ombud och andra

Jag tror vår framgångsfaktor finns där.

Vad betyder Riksteaterns kongress för medlemmarna ute i landet?

LC: – Som medlem har man stora möjligheter att påverka det som beslutas på kongressen. Ombuden som föreningen skickar för medlemmarnas talan, helt enkelt. I slutändan syftar kongressen till att man får en bra föreställning på sin hemmateater.

GO: – De ombud som åker till Göteborg kommer att komma tillbaka med en massa energi och inspiration, det vet jag av egen erfarenhet. Den energin tar de med sig tillbaka till Riksteaterföreningarna.

Vad ser du fram emot i år?

LC: – Under förra kongressen införde vi Påverkanstorg, som är ett enkelt sätt att bjuda in till diskussion. Det föll väldigt väl ut – det blev många spännande samtal som dessutom påverkade de beslut vi tog. Jag ser fram emot att få chansen att diskutera propositionen och motionsförslagen med medlemmarna.

GO: – Jag ser fram emot en satsning som kan hjälpa oss att lösa ett viktigt problem: Hur kan vi ta fram ett utbud som passar alla slags scener som finns ute i landet? Vi har allt ifrån stora teaterscener till små bygdegårdar. Lyckas vi lösa den knuten, och det tror jag att vi kommer att göra, har vi kommit långt.

HELENA KÄMPFE FREDÉN

deltagare från Riksteaterorganisationen vid Riksteaterns kongress. Årets kongress äger rum 8–10 maj i Göteborg.

Fram till i början av januari hade de lokala Riksteaterföreningarna möjlighet att lämna motioner till kongressen.

Hundratals ombud samlas i tre dagar för att planera framtiden.

Laurie Anderson

CULLBERGBALETTEN MÖTER LAURIE ANDERSON

Den i det närmaste kultförklarade kompositören Laurie Anderson samarbetar med koreografen Deborah Hay i Cullbergbalettens kommande verk *Figure a Sea*. Totalt kommer det att vara 21 dansare i verket, Cullbergbalettens 16 och ytterligare 5 från frilansscenen.

Den amerikanska musikern Laurie Anderson började sin karriär som

skulptör och performanceartist. Hon är banbrytande inom den elektroniska musiken och har skrivit både populär- och konstmusik och samarbetat med bland andra William Burroughs, Peter Gabriel och Lou Reed.

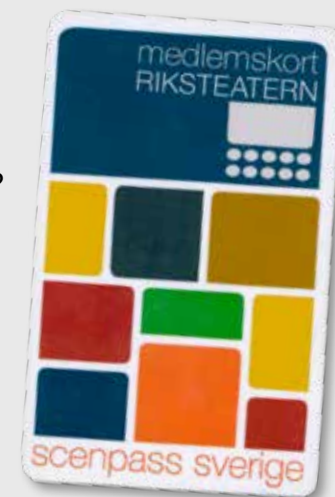
Figure a Sea har urpremiär på Dansens Hus i Stockholm 24 september 2015. ☺

5 FÖRFATTARE

blir det på den ovanligt författarfokuserade repertoaren på Stadsteatern i Stockholm i höst. Karl Ove Knausgård, Sara Lidman, P O Enquist, Hemingway och Karolina Ramqvist har skrivit romanerna som vi får se som scenkonst. ☺

FLER KAN BLI MEDLEMMAR!

Vill du ge bort ett medlemskap? Eller tipsa dina vänner? Mer än 40 000 scenkonstintresserade personer är redan medlemmar i Riksteatern. Medlemmar får Scenpass Sverige, rabatter på föreställningar, möjligheter att påverka och Scenen i brevlådan! Läs mer på riksteatern.se

HALLÅ DÄR...

... Emelie Bernhard, 43 år, Kalmar, som är nyvald ledamot i styrelsen för Scenkonst Kalmar, vem är du?

– Jag är en nyfiken människa, som i nuläget arbetar med att avsluta fem års studier vid Linné-universitetet med en masteruppsats i arkeologi. Innan jag flyttade till Kalmar för studierna bodde jag 30 år i Stockholm där jag bland annat jobbade inom den grafiska branschen.

Berätta om din första teaterupplevelse?

– Min första erfarenhet av teater minns jag inte själv, utan har fått den återberättad av min mamma som gick på konstskola i Linköping när jag var liten. Som fyraåring var jag med i en elevuppsättning med hennes kamrater och tydligen snodde jag allas repliker under föreställningen. Jag bestämde mig som sexåring för att bli skådespelare eftersom jag fascinerades av teatervärlden. Intresset för teater och scenkonst har följt mig i livet.

Varför har du engagerat dig i Riksteatern i Kalmar?

– Under en sommar jobbade jag på Kalmars läns museum som guide, då lärde jag känna Sigrd Oldenburg som bland annat är professionell sagoberättare. Sigrd är med i valberedningen för Riksteaterföreningen i Kalmar och jag fick en förfrågan av henne om att vara med i styrelsen för Scenkonst Kalmar.

Vad tänkte du då?

– Jag tyckte att det lät spännande och intressant. Sen kontaktade Scenkonst Kalmars ordförande Elisabet Edbergh-Karlsson mig och berättade om arbetet med att få ihop ett aktuellt och engagerande scenkonstprogram som berör unga vuxna.

Hur är teaterutbudet i Kalmar?

– Eftersom jag bott i Stockholm större delen av mitt liv så är det min naturliga referenspunkt. Utbudet av scenkonst är naturligtvis större där än i Kalmar. Min upplevelse är ändå att Kalmar har en hel del att erbjuda, även om luckor finns.

Som ny ledamot, vad skulle du vilja se mer av på repertoaren om du fick önska?

– Jag har precis sett premiären av dansföreställningen *Lucy* skapad av en grupp dansare som heter Arkeolog8, vilket var en fin och stark upplevelse. Dans är något som jag själv har ägnat mig åt, även på scen, och är något som jag gärna ser mer av i Kalmar.

Hur känns det att bli ledamot?

– Det känns bra och rätt för mig att få möjlighet att samarbeta, ansvara och utveckla Scenkonst Kalmars verksamhet tillsammans med styrelsen, medlemmar och publik.

HENRIK EMILSON

RIKSTEATERN HÖSTEN 2015

#minflykt

Intergalactic Underwater Palace

Vad är det som händer?

Cullbergbaletten Figure a Sea

**Who can tell the dancer
from the dance?**

1984

A Simple Space

Aftonens ämne är kärlek

Alla heter Allan

Aniara

Carl-Einar Häckner – Skärvor

Decemberfestivalen

Effekten

Bakgårdens orkester

Esters varieté

Slå pattarna i taket!

Ankensteins monster

Bagageresan

Peka, trumma, dansa

Upp med fötterna!

FINNDrama

Ilta Emmin kanssa –

En kväll med Emmi

Min mammas dotter

Nangijala – Astrid Lindgrens

**Bröderna Lejonhjärta på
arabiska**

Opera för Alle

Run for Your Life

Ta hem världen

Vit kanin/röd kanin

Voices of Change 2015

Jag är Sarah

Slå pattarna i taket. FOTO: SARA BERLIN

MER PÅ REPERTOAREN

Riksteaterföreningarna har
dessutom fler än hundra andra
produktioner på repertoaren.

FÖRESTÄLLNINGAR FRÅN FLER

I höst presenteras verk från fler än hundra
andra teater- musik- och dansproduktioner.

**LÄS MER OCH KÖP BILJETTER
PÅ RIKSTEATERN.SE**

RIKSTEATERN

